

АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТАНДАРТІВ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ (ВИКЛАДАЧА) ХІМІЇ

Т.С.Куратова

Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка

Згідно з “Положенням про освітньо-кваліфікаційні рівні” наказом Міносвіти та науки України створені робочі групи для розробки складових нормативного, навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців з вищою освітою за спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр, спеціаліст та магістр.

Ці групи зобов'язані розробити нове покоління документації, що регламентує підготовку фахівців з вищою освітою, а саме – освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ), освітньо-професійні програми (ОПП), навчальні плани, програми навчальних дисциплін та засоби діагностики рівня якості освітньо-професійної підготовки фахівця.

Розробка цих документів ґрунтується на результатах вивчення та прогнозування структури виробничої діяльності фахівців з урахуванням потреб ринку праці, тобто побудована на моделі діяльності фахівця та його підготовки за принципом цілеспрямованості, прогностичності, технологічності та діагностичності. Цілеспрямованість полягає у послідовній реалізації підготовки фахівця потрібного освітньо-професійного рівня. Прогностичність дозволяє формувати зміст освіти, що забезпечує здатність фахівця виконувати певні задачі діяльності. При цьому необхідно забезпечувати розробку документації, можливість вимірів рівня досягнення та ефективності сформульованих в освітньо-кваліфікаційній характеристиці цілей освітньої та професійної підготовки.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) повинна узагальнювати зміст освіти, тобто відображати цілі професійної підготовки студента. Її структура складається з системи типових професійних і соціально-виробничих задач, до вирішення яких повинен бути підготовлений майбутній фахівець.

ОКХ також відображає кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності випускника. Вона використовується при розробці та корегуванні освітньо-професійної програми підготовки кадрів, містить у собі виробничі функції, назви типових задач діяльності та умінь, а також освітні і кваліфікаційні вимоги до випускників ВНЗ.

Типи професійної діяльності відображаються через конкретні види робіт. На основі аналізу процедур діяльності, відповідної літератури нами виділені такі види виробничих функцій: освітня, освітньо-дослідницька, гностична, проектувальна, організаторська, дослідницька та виховна.

На основі аналізу структури професійної діяльності фахівця, виробничих функцій, які повинен виконувати фахівець, встановлюється перелік типових задач, які йому потрібно вміти вирішувати, та вид задач діяльності, до якої кожна з них віднесена.

Класи задач діяльності можуть бути стереотипними, діагностичними та евристичними. Задачам, які відносяться до класу стереотипних, притаманні “жорсткі” структури праці фахівця (наприклад: розрахунки маси, об'єму, кількості речовин). Діагностичні задачі діяльності допускають вільний вибір – фахівцем типових складових структури праці (наприклад: прогнозування хімічних властивостей елементів; вибір окисника або відновника для забезпечення оптимальних умов проведення якісного аналізу, проведення психолого-педагогічного дослідження та прогнозування власної діяльності вчителя та інші). Задачам, які відносяться до складу евристичних, частково притаманні ознаки задач, пов'язаних з науковою творчістю (наприклад: формування наукового світогляду; розвиток теоретичного мислення; активізація та стимулювання навчальної діяльності учнів та інші).

На підставі аналізу змісту типових задач діяльності формується система умінь, які необхідні фахівцю для рішення типових задач, з визначенням рівня сформованості кожного з них. При складанні системи умінь необхідно, щоб у визначенні змісту кожного уміння були відображені всі компоненти типових задач діяльності.

Наприклад:

“Використовуючи закони квантової механіки, квантової хімії, періодичну систему елементів, вчитель хімії повинен вміти визначати електронні конфігурації атомів з метою передбачення типу хімічного зв'язку і на його основі властивостей сполук елементів”

“Використовуючи основні закони, поняття хімії та екології, проводити розрахунки для оцінки впливу хімічного виробництва на забруднення навколишнього середовища”

“Вчитель хімії повинен вміти, використовуючи дидактичні принципи побудови шкільного курсу хімії, аналізувати програму та підручники з хімії”

“Спираючись на володіння технікою та методикою хімічного експерименту, формувати в учнів експериментальні вміння та навички”

При визначенні виду уміння використовується загальна класифікація, згідно якого вони поділяються на предметно-практичні та знаково-розумові.

Розумові уміння або навички використовуються головним чином при розв’язанні задач, орієнтованих на здатність мислити, робити висновки та приймати обґрунтовані рішення. Практичні уміння або навички орієнтовані на рішення задач, регламентованих певним алгоритмом діяльності.

Нами запропонована ОКХ для бакалаврів та спеціалістів. Остання наведена у збірнику матеріалів науково-методичного семінару. На підставі аналізу вмінь, що наведені в ОКХ, визначається система знань, потрібних для їх формування. Система знань групується у змістовні модулі, а потім у відповідні блоки модулів навчальних дисциплін.

Освітньо-професійна програма (ОПП) встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки фахівця і використовуються при:

- розробці та корегуванні відповідних навчальних планів і програм навчальних дисциплін;
- розробці засобів діагностики рівня якості освітньо-професійної підготовки фахівця;
- для перепідготовки кадрів.

НОВІ ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ ПРИ ПЕРЕХОДІ НА СТУПЕНЕВУ СИСТЕМУ ОСВІТИ

С.В. Нікітіна, С.І. Вуколова.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Виникнення і розвиток мережі різноманітних освітніх закладів-гімназій, ліпів, коледжів, шкіл з поглибленим вивченням предметів, різних освітніх комплексів вимагає підготовки якісно нового педагога, здатного адаптуватися до сучасних умов. Для розв’язання цього питання здійснюється перехід на ступеневу систему освіти з метою максимально наблизити навчання до вимог сучасної школи і школи майбутнього. Концепція 12 — річної середньої школи визначає, що "зміст природознавчої галузі наук закладає підвалини формування наукового світогляду і стилю мислення, є основою розуміння сучасних технологій і виробництва, розвитку екологічного мислення. Він реалізується через традиційні навчальні предмети і курси фізики, хімії, біології, географії, астрономії, а також за допомогою їх інтеграцій на певних етапах навчання (природознавство, довкілля, фізика і астрономія, фізика і хімія тощо)".

Задача ускладнюється тим, що навіть із введенням Положення про освітньо - кваліфікаційні рівні підготовки фахівців, залишається відкритим питання про професійне призначення бакалаврів і магістрів. Зміст підготовки різнорівневих педагогічних працівників сьогодні визначають так: Бакалавр - це освітньо-кваліфікаційний рівень педагогічного працівника, який здобув поглиблену загальнокультурну і природничо-наукову підготовку, психолого-педагогічні, фахові фундаментальні та професійно орієнтовані знання і вміння щодо навчально-виховного процесу в початковій та основній школі і здатний вирішувати типові професійні завдання, передбачені для посад учителів, вихователів, психологів і соціальних педагогів у галузі освіти. Для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня "спеціаліст" бакалавр продовжує вивчати дисципліни психолого-педагогічного і методичного циклів. Отже спеціаліст — це освітньо-кваліфікаційний рівень педагогічного працівника, який на основі кваліфікації бакалавра здобув поглиблену психолого-педагогічну, фахову фундаментальну, методичну та практичну підготовку для викладання поряд з основним додаткових предметів або виконання додаткових функцій у навчально-виховних закладах має певний досвід вирішення складних професійних завдань, передбачених для посад учителів, вихователів, психологів і соціальних педагогів у галузі освіти. З цього визначення не зрозуміло, де та межа, що розділяє кваліфікацію бакалавра і спеціаліста. Взагалі підготовка вчителя хімії для базової